

др **Јелена ЂЕРАНИЋ**
доцент на Правном факултету Универзитета у Бања Луци
научни сарадник на Институту за упоредно право у Београду

О УСПОСТАВЉАЊУ ЈЕДИНСТВЕНОГ ПОСТУПКА РЕШАВАЊА ПАТЕНТНИХ СПОРОВА У ЕВРОПИ

Резиме

У раду се анализира успостављање јединствене поступке решавања патенћних спорова у Европи. Након уводних напомена о недостацима система зашћитне проналазака који се примењује у оквиру Европског завода за патенће (ЕЗП), први део рада посвећен је покушајима успостављања суда за решавање патенћних спорова у Европи који су претходили Споразуму о јединственом патенћном суду. То су Нацрт споразума о европском патенћном спору који је предложио ЕЗП и Нацрт споразума о суду за европски и унићарни патенћ који је израдила ЕУ. Посебна пажња у раду посвећена је Мишљењу 1/09 Европског суда правде у коме је оцењено да је Нацрт споразума о суду за европски и унићарни патенћ у сукопности са правом ЕУ. Европска комисија је, у складу са Мишљењем 1/09, прерадила Нацрт споразума у нови текст под називом Предлој споразума о јединственом патенћном суду (ЈПС), а који је представљен у другом делу рада. Овај предлој је у фебруару 2013. године потписало двадесет пет држава чланица ЕУ, а очекује се да ће ЈПС почети са радом у јануару 2015. године. У трећем делу рада размотрени су изазови новог система решавања патенћних спорова предвиђеног Споразумом ЈПС.

Кључне речи: европски патенћ, унићарни патенћ, патенћни спор, Европска унија, Јединствени патенћни суд.

I Уводне напомене

Заштитом проналазака у Европи се, више од три деценије, бави Европски завод за патенте (ЕЗП) са седиштем у Минхену. Овај завод, који су 1977. године,¹ основале четири земље (Немачка, Француска, Италија и Холандија), данас окупља тридесет осам држава.

Поступак за пријављивање и издавање европских патената је централизован и добро функционише.² Међутим, озбиљан недостатак овог система огледа се у томе што материјално европско патентно право на наднационални начин уређује патентну заштиту проналаска само у одређеном интервалу, тј. од момента подношења европске пријаве до момента признања европског патента. „Од тренутка признања европског патента, у начелу, престаје применљивост наднационалних норми, те се европски патент распада на онолики број независних националних патената, колико има земаља чланица Конвенције о европском патенту које је пријавилац у европској пријави назначио као државе у којима жели патентну заштиту за свој проналазак. Сваки од тих патената, који се даље назива европски патент, наставља да траје у појединој држави, подвргнут прописима националног патентног права.“³

Дакле, након признања, европски патент заправо постаје „сноп националних патената“⁴ који подлежу прописима националног законодавства. Последице оваквог система заштите проналазака огледају се у следећем: пре свега, патентни списи и захтеви морају се преводити на националне језике, што доводи до повећања трошкова заштите проналазака европским патентом; затим, одржавање европског патента подразумева плаћање годишње таксе, као и регистрацију сваког преноса, те титулари европских патената морају да ангажују домаће заступнике у свакој од земаља за коју им је патент признат;⁵ напослетку, чини се да је највећи недостатак система заштите проналазака успостављеног у оквиру ЕЗП то што се свака тужба за повреду, поништај, противтужба или опозив европског патента мора поднети националном суду сваке назначене земље, што значи да се поступци воде одвојено.⁶ Другим ре-

1 Европски завод за патенте основан је 1977. године, након ступања на снагу Конвенције о европском патенту (КЕП), потписане 1973. године.

2 Сваке године у ЕЗП пристигне више од 200 хиљада патентних поднесака.

3 Слободан Марковић, Душан Поповић, *Право интелектуалне својине*, Београд, 2013, стр. 318.

4 Marc Rees, „Le brevet unique européen et logiciel“, доступно на адреси: <http://www.pcinpact.com/dossier/brevet-unitaire-europeen-logiciel-/205-5.htm>, 22.3.2014.

5 Јелена Ђеранић, „Унитарни патент – европски патент са унитарним дејством“, *Право и привреда*, 4–6/2013, стр. 763–764.

6 COM(97) 314 Final, Promoting Innovation through Patents, Green paper on the Community Patent and Patent System in Europe, стр. 5.

чима, свака тужба подлеже унутрашњим прописима државе у којој је спор покренут, а поступци у вези истог патента се истовремено могу водити у више држава чланица ЕЗП. Такође, могуће је да, услед различитог тумачења и примене материјалног патентног права, национални судови држава чланица донесу различите пресуде у вези истог патента.

Дакле, у оквиру постојећег система постоји опасност од умножавања патентних спорова, што слаби заштиту проналазака и доводи до фрагментације јединственог тржишта патената у Европи. Оваква ситуација има озбиљне последице на конкурентност европских патената у односу на патенте из САД, Јапана и растуће економке силе – Кине.⁷

Свесне недостатка система предвиђеног у оквиру ЕЗП, пре свега непостојања јединственог поступка решавања патентних спорова, државе чланице ЕУ су, више од три деценије, радиле на успостављању новог система заштите проналазака који би укључивао и оснивање Суда за патентне спорове. Од самог почетка једно од спорнијих питања тичало се режима превођења.⁸ Након неколико неуспелих покушаја, Европски парламент је 11. децембра 2012. усвојио тзв. патентни законодавни пакет, који се састоји од три компоненте: Уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите унитарним патентом,⁹ Уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите унитарним патентом која се тиче превођења¹⁰ и Споразума о јединственом патентном суду.¹¹

У првом делу рада биће размотрени покушаји успостављања суда за решавање патентних спорова у Европи који су претходили Споразуму о јединственом патентном суду (ЈПС). У оквиру другог дела представљен

7 Felix Addor, Claudia Mund, „A Patent Court for Europe“, 4th St. Gallen International Dispute Resolution Conference, University of St. Gallen, 2012, стр. 5.

8 Европска комисија је у јулу 2010. године предложила режим превођења у складу са режимом који се примењује у оквиру ЕЗП, према тзв. Лондонском споразуму (са енглеским, француским и немачким као званичним језицима). Будући да се Шпанија и Италија нису сложиле са предлогом, осталих двадесет пет држава чланица ЕУ покренуло је ближу сарадњу. Реч је о инструменту предвиђеном Оснивачким уговорима на основу кога одређени број држава чланица, најмање девет, које намеравају да успоставе међусобну ближу сарадњу, могу користити институције, поступке и механизме предвиђене Уговорима, уз поштовање одређених услова. Када се ближа сарадња успостави, она остаје отворена за државе чланице које јој иницијално нису приступиле (чл. 10 Уговора ЕУ).

9 Regulation of the European Parliament and of the Council implementing enhanced cooperation in the area of the creation of the unitary patent protection, OJ L 361/1.

10 Regulation of the European Parliament and of the Council implementing enhanced cooperation in the area of the creation of the unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements agreement, OJ L 361/1.

11 Agreement on Unified patent Court, доступно на адреси: <http://www.unified-patent-court.org/images/documents/upc-agreement.pdf>, 21.3.2014.

је Споразум ЈПС. Трећи део рада посвећен је изазовима новог система решавања патентних спорова предвиђеног Споразумом ЈПС.

II Покушаји успостављања суда за решавање патентних спорова у Европи који су претходили Споразуму о јединственом патентном суду

Када је реч о покушајима успостављања суда за решавање патентних спорова у Европи који су претходили Споразуму ЈСП, разликују се два приступа. С једне стране, то је приступ ЕЗП, а с друге приступ ЕУ.

1. Нацрт споразума о европском патентном спору

Како би се отклонили сви поменути недостаци система заштите проналазака, пре свега, непостојање јединственог поступка решавања патентних спорова у Европи, ЕЗП је 1999. године формирао радну групу са задатком да изради Нацрт опционог протокола о интегрисаном правосудном систему, укључујући униформна правила поступка и заједнички Апелациони суд за све државе чланице ЕЗП.¹²

Нацрт споразума о европском патентном спору (НСЕПС) предвиђао је успостављање нове међународне организације, независне од ЕЗП, коју би чинили Европски патентни суд (укључујући првостепени суд са централним одељењем и регионалним одељењима, као и другостепени суд) и Управни одбор састављен од представника држава уговорница. Европски патентни суд био би надлежан за вођење свих парница у вези са повредом и важењем европског патента на територији држава уговорница. Предвиђено је било да у суду раде како правно, тако и технички квалификоване судије. Када је реч о језику поступка, било је предложено да се примењује режим превођења ЕЗП, тј. да енглески, француски и немачки буду званични језици.

Примена комунитарног права, посебно Бриселске конвенције¹³ и Уредбе Савета 44/2001,¹⁴ била је уређена посебном одредбом на основу које Европски патентни суд може тражити од Европског суда правде (ЕСП) претходно мишљење када је реч о одлукама које се односе на неку државу чланицу ЕУ. Претходно мишљење ЕСП било би, дакле, обавезујуће за Европски патентни суд.

12 ЕРО, *Official Journal* 1999, стр. 548.

13 Конвенција од 27. септембра 1968. о надлежности и извршењу пресуда у грађанским и трговачким стварима.

14 Уредба Савета (ЕЗ) бр. 44/2001 о надлежности и признању и извршењу пресуда у грађанским и трговачким стварима од 22. децембра 2001, *OJ* 2001, L 12/1.

НСЕПС представља први значајан покушај успостављања јединственог систем решавања патентних спорова у Европи. С обзиром на то да је био конципиран као опциони протокол, државе чланице ЕЗП могле су, али нису биле у обавези, да му приступе. НСЕПС било је предвиђено успостављање једног патентног суда у Европи чиме би се смањио сам број патентних парница и трошкови, а повећала правна сигурност. Стога је овај предлог наишао на широку подршку научне и стручне јавности, као и великих европских компанија.¹⁵

Ипак, у децембру 2005. године рад на оснивању Европског патентног суда је обустављен, јер је Европска комисија објавила намеру да отпочне успостављање правног оквира за право интелектуалне својинена нивоу ЕУ. Иако је НСЕПС оценила као „обећавајући пут ка јединственијој надлежности“,¹⁶ Нацрт је, према мишљењу Комисије, садржао неке институционалне препреке. Након што су Уговорима предвиђене правне основе за успостављање патентне надлежности ЕУ¹⁷ и усвојена Директива 2004/48/ЕЗ о примени права интелектуалне својине,¹⁸ надлежност за успостављање система решавања спорова у вези са унитарним патентом припала је Комисији. То је значило да оног тренутка када се на нивоу ЕУ усвоји Уредба о унитарном патенту,¹⁹ државе чланице ЕУ губе право да у овој области делују појединачно или да колективно преузимају обавезе са државама које нису чланице ЕУ. Штавише, Комисија је сматрала да би закључење Споразума утицало на униформну и конзистентну примену комунитарних прописа о надлежности и признању и извршењу пресуда у грађанским и трговачким стварима. Сходно томе, ЕУ је на себе преузела успостављање јединственог поступка решавања патентних спорова.

2. Нацрт споразума о суду за европски и унитарни патент

Након вишегодишњег рада, у децембру 2009. године, државе чланице ЕУ постигле су консензус у вези са успостављањем јединственог система заштите проналазака у ЕУ, који је укључивао стварање уни-

15 F. Addor, C. Mund, *нав. дело*, стр. 9-11.

16 Charlie McCreedy, „European Commissioner for Internal market and Services, Closing Remarks at Public Hearing on Future Patent Policy“, Brussels, 12 July 2012, SPEECH/06/453, доступно на адреси: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/06/453&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>, 25.3.2014.

17 Некадашњи чланови 229а и 225а Уговора ЕЗ.

18 Директива 2004/48/ЕЗ о примењивању права интелектуалне својине од 29. априла 2004, OJ L 195/16.

19 Уредбе о унитарном патенту усвојене су у децембру 2011. године.

тарног патента и оснивање суда за решавање патентних спорова. Док је стварање заштите унитарним патентом било предвиђено уредбама, оснивање суда за решавање патентних спорова било је засновано на међународном споразуму. Нови правосудни орган требало је да буде надлежан како за спорове у вези са европским патентом, тако и за спорове у вези са новим унитарним патентом. Управо је двострука надлежност била основни разлог да ЕУ, приликом одабира правног основа за успостављање суда, прибегне међународном уговору,²⁰ уместо уредби у складу са редовни законодавним поступком.²¹ С обзиром на двоструку надлежност предложеног суда, било је предвиђено да Споразум могу потписати и суду приступити, поред држава чланица ЕУ, и све земље уговорнице ЕЗП.

Структура предложеног Суда за европски и унитарни патент (СЕУП) била је слична структури суда предвиђеној НСЕПС, са једном кључном разликом – искључивом надлежношћу СЕУП за тужбе за повреду и поништај будућег унитарног патента. Стога је било неопходно да се осигура примат права ЕУ. У том циљу, предвиђен је претходни поступак ЕСП у вези са тумачењем самих Уговора иаката институција ЕУ, другим речима, прописано је да су одлуке ЕСП обавезујуће за СЕУП. Међутим, самим Нацртом споразума није било расветљено да ли би државе које нису чланице ЕУ биле обавезне да прихвате обавезујуће дејство одлука ЕСП, и ако би то био случај, да ли би оне топрихватиле и под тим условом уопште приступиле СЕУП.

Упркос томе што је питање обавезности одлука ЕСП за државе које нису чланице ЕУ остало отворено, Нацрт споразума о СЕУП оцењен је као „обећавајући предлог за развијање пан-европског система за решавање патентних спорова између 27 држава чланица ЕУ као и 11 нечланица ЕУ, чланица ЕЗП“.²² Успостављање СЕУП смањило би трошкове, а повећало ефикасност и правну сигурност кроз интегрисани, двостепени правосудни поступак решавања патентних спорова у вези са повредама и важењем европског и унитарног патента, са униформним процесним правилима и заједничким другостепеним судом.

Ипак, није било сасвим извесно да ли би радом СЕУП била повећана правна сигурност када је реч о европским патентним споровима. С једне стране, постојала је обавеза усклађености са правом ЕУ, а с друге стране тешко је било предвидети да ли ће заинтересоване државе ЕЗП које нису чланице ЕУ, приликом приступања СЕУП, бити вољне да прихвате примат права ЕУ. С тим у вези, власник патента или трећа

20 Уговор о функционисању ЕУ, чл. 218.

21 Уговор о функционисању ЕУ, чл. 288.

22 F. Addor, C. Mund, *нав. дело*, стр. 13.

страна укључена у патентни спор могли би и даље да се нађу у ситуацији која подразумева више патентних парница у вези са истим патентом у више земаља.

Оснивање СЕУП било је предвиђено на основу међународног споразума. Дакле, овај правосудни орган био би изван институционалног оквира ЕУ, са искључивом надлежношћу за повреде и опозив унитарног патената. Будући да није било сасвим јасно да ли је овакво устројство суда у складу са Оснивачким уговорима ЕУ, Савет је 24. априла 2009. затражио мишљење ЕСП о компатибилности предложеног Нацрта споразума са правом ЕУ.

Дана 8. марта 2011. године ЕСП је, у Мишљењу 1/09, заузео став да Нацрт споразума СЕУП није у складу са Оснивачким уговорима ЕУ. ЕСП је своје мишљење засновао на следећим разматрањима:²³

- На основу Нацрта споразума, Суд је институција која је изван институционалног и правосудног оквира ЕУ са посебном правним субјективитетом у складу са националним правом;
- Нацрт споразума поверава СЕУП искључиву надлежност за велики број тужби које поднесу појединци у области патената; у тој мери, национални судови држава чланица ЕУ лишени су те надлежности;
- Оснивањем СЕУП националним судовима држава чланица ЕУ било би одузето овлашћење да постављају претходна питања ЕСП у области патената;
- СЕУП има, за разлику од других међународних правосудних система о којима је ЕСП пресуђивао у прошлости, обавезу да тумачи и примењује не само предвиђени међународни споразум, већ и одредбе права ЕУ;
- Ако би одлука СЕУП била у супротности са правом ЕУ, таква одлука не би могла да буде предмет поступка по тужби нити да доведе до било какве финансијске обавезе једне или више држава чланица.

Узимајући све ово у обзир, ЕСП је констатовао да би предложени Споразум изменио суштински карактер овлашћења која су поверена институцијама ЕУ и државама чланицама ЕУ, а која су неопходна за очување саме природе права ЕУ. Сходно томе, ЕСП закључио је да Нацрт споразума о оснивању СЕУП није у складу са одредбама права ЕУ.

23 Opinion of the Court (Full Court) of 8 March 2011; Opinion delivered pursuant to Article 218(11) TFEU – Draft agreement – Creation of a unified patent litigation system – European and Community Patents Court – Compatibility of the draft agreement with the Treaties; Opinion 1/09; *European Court Reports* 2011 стр. I-01137.

III Споразум о јединственом патентном суду

У складу са Мишљењем 1/09 ЕСП, Европска комисија је изменила Нацрт споразума о оснивању СЕУП. Нови систем за решавање патентних спорова у Европи заснован је на међународном уговору, али овога пута само између држава чланица ЕУ. Споразумом ЈПС предвиђено је да суд има искључиву надлежност у погледу тужбе за повреду и поништај како за европски, тако и за унитарни патент. Сходно томе, Споразуму могу приступити и државе чланице ЕУ које не учествују у ближој сарадњи у области патентне заштите (Шпанија и Италија), али му не могу приступити државе ЕЗП које нису чланице ЕУ (Швајцарска, Турска и Норвешка). С тим у вези, одлуке ЈПС у вези са европским патентом са унитарним дејством биће обавезујуће само за државе чланице које учествују у ближој сарадњи, док ће одлуке у вези са „класичним“ европским патентом бити обавезујуће за све државе потписнице Споразума ЈПС.

Споразум садржи и ново поглавље о примату и тумачењу права ЕУ, које се односи на признање апсолутног примата права ЕУ и обавезу држава уговорница да обезбеде да ЈПС буде у складу са правом ЕУ. Предвиђене су и одредбе о поступку по претходном питању ЕСП које су обавезујуће за ЈПС и одредбе о правилима којима се уређују одговорности држава уговорница, као и одговорност за штете у случају повреде права ЕУ.

Споразумом је предвиђено да ЈПС има својство правног лица у свакој држави чланици и ужива најширу могућу правну способност коју национално право додељује правним лицима.²⁴

Једно од спорних питања, у вези са којим државе чланице дуго нису могле да се сложе, тицало се седишта суда. Како се знало да ће земља у којој буде успостављено седиште суда, осим велике економске користи, уживати и углед у свету проналазаштва (као Лондон у свету финансија или Силиконска долина у области истраживања и развоја), више од пола године три озбиљне економије ЕУ, Француска, Велика Британија и Немачка, нису могле да се договоре да ли да седиште суда буде у Паризу, Лондону или Минхену. Најзад, председници држава и влада држава чланица ЕУ су 29. јуна 2012. постигли компромис у вези са седиштем ЈПС. Предвиђено је да седиште суда буде у Паризу, а специјализована одељења у Лондону и Минхену.²⁵ Осим тога, предвиђена су и регионална, тј. локална одељења овог суда, као и Центар за обуку судија у Будимпешти.²⁶

24 Споразум о ЈПС, чл. 4 ст. 1.

25 Огранак у Минхену биће надлежан за механички инжењеринг, а огранак у Лондону за спорове у вези са фармацеутским производима.

26 Центар за обуку почео је са радом 13. марта 2014. и функционисаће као координациони уред за обуку судија и судија кандидата новог правосудног система.

Питање усклађености Предлога споразума ЈПС са примедбама које је ЕСП изнео у Мишљењу 1/09 отворено је још једном у октобру 2012. године. Наиме, група угледних професора и адвоката из области права интелектуалне својине покренула је иницијативу за поновно преиспитивање усклађености овог текста са правом ЕУ.²⁷ У поменутој иницијативи наводи се да су на основу Предлога споразума ЈПС, националним судовима држава чланица ЕУ одузете надлежности у вези са европским и унитарним патентом. На тај начин, стране у спору су у потпуности лишене могућности да им суде национални судови, што је у супротности са правом ЕУ. Правосудни систем ЕУ, као и сам правни поредак ЕУ, почива управо на сарадњи националних судова и ЕСП. Иако је ова иницијатива имала великог одјека, њоме није постигнуто оно што су потписници желели.²⁸

Европски парламент и Савет су 11. децембра 2012. године изгласали тзв. патентни законодавни пакет. Две уредбе о унитарној патентној заштити ступиле су на снагу 1. јануара 2013, а предвиђено је да ће почети да се примењују или од 1. јануара 2014. или од ступања на снагу Споразума ЈПС, у зависности који од ова два датума наступи касније.

Споразум ЈПС потписан је 19. фебруара 2013, а ступиће на снагу чим га ратификује тринаест држава, укључујући Француску, Велику Британију и Немачку. Очекује се да ће ЈПС почети са радом 1. јануара 2015. године. За сада је Споразум потписало двадесет пет земаља (изузев Шпаније и Пољске), а ратификовале су га само две, Аустрија и Француска.

Нацрт пословника ЈПС тренутно је завршној фази израде. Будући да је реч о Пословнику новог међународног правосудног органа, који ће пресуђивати случајеве у сладу са сопственим правилима, његов циљ је да пружи независан и самодовољан систем процесних одредби за вођење поступака пред ЈПС. За разлику од судова који одлучују о постојећим комунитарним правима интелектуалне својине (комунитарни жиг, комунитарни дизајн), ЈПС не може да се ослања на супсидијарне прописе националног процесног права. Сходно томе, Пословник би морао предвидети судски поступак на разумљив и коначан начин.

Нацрт пословника ЈПС тежи да оживи ове захтеве. Као модерна синтеза различитих националних процесних традиција, он представља, први пут у историји, модел за поступак међународног патентног суда.

27 „Motion on the project on European Patent Court by Law professors and lawyers“, доступно на адреси: <http://www.unitary-patent.eu/content/motion-project-european-patent-court-law-professors-and-awyers>, 27.3.2014.

28 Јелена Ђеранић, „Јединствени патентни суд – нови правосудни органа за решавање спорова у вези са европским и унитарним патентом“, *Сйрани йравни живойи*, бр. 3/2013, стр. 124-145.

Занимљиво је да је Нацрт пословника ЈПС наишао на позитивни критике чак и међу оним професорима и адвокатима који су сматрали да Споразум ЈПС није у складу са правом ЕУ.²⁹ Уколико се Пословник покаже као успешан у пракси, можда би могао да послужи као пример за реформе на националном нивоу.³⁰

IV Изазови система решавања патентних спорова предвиђеног Споразумом ЈПС

Нови систем решавања патентних спорова предвиђен Споразумом ЈПС, ипак, не задовољава у потпуности потребе корисника европског система заштите проналазака, између осталог зато што су изван система остале неке државе уговорнице ЕЗП.³¹ Стога се намеће питање са којим изазовима ће се суочити корисници уколико ЈПС, како је предвиђено Споразумом, остане суд само за државе чланице ЕУ, а које би биле последице уколико би хипотетички дошло до измена Споразума, у смислу да му могу приступити државе уговорнице ЕЗП, које нису чланице ЕУ.

1. Наставак фрагментације европског система решавања патентних спорова

Уколико ЈПС остане отворен само за државе чланице ЕУ, последице су различите у зависности од тога да ли је реч о „класичном“ европском патенту или европском патенту са унитарним дејством – унитарном патенту.

Уколико је реч о европском патенту, национални судови држава чланица ЕЗП које су изван ЕУ остају надлежни за патентне спорове у вези са европским патентом. Ови национални судови не морају да поштују примат права ЕУ, а одлуке ЈПС за њих нису обавезујуће. На пример, једна мултинационална компанија са седиштем у Француској власник је унитарног патента (са дејством на територији држава чланица учесница ближе сарадње), као и „класичног“ европског патента са дејством у Швајцарској, Турској и Шпанији. Та компанија биће приморана да поведе поступак против наводног кршења својих патентних

29 Reto M. Hilty, *et al.*, „Comments on the Preliminary Set of Provisions for the Rules of Procedure of the Unified Patent Court“, *Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law Research Paper Series*, бр. 13–16, стр. 2.

30 *Ibid.*

31 Нпр. Швајцарска која је на 3. месту по броју патентних пријава у ЕЗП, Италија која је на 6, Шпанија која је на 9, као и растући актер, Турска, са тржиштем које обухвата више од 74 милиона људи.

права од стране швајцарских, турских или шпанских компанија, не само пред ЈПС, већ и у Швајцарској, Турској и Шпанији. Може се догодити да се компанија суочи са четири различите судске одлуке о истом патенту засноване на истој повреди. Дакле, овакво решење имплицира наставак фрагментације надлежности, што укључује скупе спорове пред различитим судовима према различитим правилима поступка, као и ризик од различитих судских одлука.

Уколико је пак реч о унитарном патенту, надлежност ЈПС над унитарним патентом доноси више правне сигурности у патентним парницама за све кориснике система који траже патентну заштиту у државама чланицама учесницама ближе сарадње. У овом случају, ЈПС има низ предности за европска предузећа у смислу смањења трошкова, поједностављења поступака и повећања правне сигурности. На пример, власнику унитарног патента настањеном у Швајцарској који жели да подигне тужбу за повреду свог унитарног патента у Француској, гарантована је правна сигурност на територији држава које учествују у ближој сарадњи. Другим речима, биће обавезујућа у свим државама чланицама ЕУ изузев Шпаније и Италије. Дакле, швајцарски власник патента неће бити у обавези да се обраћа бројним националним судовима у случају повреда његових права у вези са унитарним патентом. Трошкови ће бити смањени, а сам поступак ефикаснији.

Ипак, недостатак правне сигурности остаје кључна препрека за „класични“ европски патент који је важи у државама ЕЗП које нису чланице ЕУ (Швајцарска, Турска и Норвешка), или које не учествују у ближој сарадњи (Италија и Шпанија). Ситуација би могла бити још компликованија уколико ове земље у догледно време не буду основале специјализоване националне судове са правном и техничком експертизом неопходном за комплексне патентне спорове, уз прихватљиве трошкове. Успостављање ефикасних и поузданих националних патентних судова у државама уговорницама ЕЗП представља велики корак ка правној сигурности. Ипак, власници европских патената који важе и у тим земљама и даље ће се суочавати са недостацима нехармонизованог патентног пејзажа у Европи.³²

2. Приступање држава које нису чланице ЕУ Споразуму ЈПС

Узимајући у обзир поменуте недостатке система решавања патентних спорова предвиђеног Споразумом о ЈПС, намеће се питање какве би биле последице ако би се Споразум ЈПС изменио у смислу да државе које нису чланице ЕУ могу да му приступе?

32 F. Addor, C. Mund, *нав. дело*, стр. 20.

Прво, због обавезујућег дејства одлука ЈПС, национални судови држава изван ЕУ морали би да поштују надлежност ЈПС када је реч о „класичном“ европском патенту. Како се неки национални закони разликују од права ЕУ, обавезујуће дејство би довело до индиректне хармонизације патентног права у Европи.³³

Друго питање је да ли би државе ЕЗП које нису чланице ЕУ биле политички вољне да приступе Споразуму ЈПС с обзиром на то да нису биле укључене у успостављање суда. Осим тога, нејасно је, да ли би судије из држава ЕПЗ које нису чланице ЕУ могле да учествују у раду ЈПС (и под којим условима у погледу имунитета и привилегија) и да ли би овим државама било дозвољено да изграде додатне регионалне судове прве инстанце. На крају, али не најмање важно, остаје отворено питање у вези са финансирањем. Колико би државе које нису чланице ЕУ требало да допринесу трошковима ЈПС?

С обзиром на поменуте неизвесне аспекте приступања држава које нису чланице ЕУ, с једне стране, али и значај успостављања јединственог система решавања патентних спорова (у коме би учествовале све државе чланице ЕЗП), с друге стране, поставља се питање да ли постоје неки модалитети на основу којих би ове земље могле да учествују у раду ЈПС, без да приступе Споразуму ЈПС?

У теорији се наилази на три потенцијална модела за одржив, „пан-европски систем за решавање патентних споров“. ³⁴ Сваки од ових модела почива на различитом институционалном устројству које омогућава да се државе ЕЗП које нису чланице ЕУ укључе у рад ЈПС. Све три могућности имају одређене предности и недостатке за државе уговорнице ЕЗП и користи за предузетништво у Европи. Прва могућност односи се на успостављање патентног правосуђа према моделу суда Европске асоцијације за слободну трговину (ЕФТА). Друга могућност подразумева укључење држава ЕЗП које нису чланице ЕУ у рад ЈПС према Шенгенском/Даблинском моделу. Трећа могућност тиче се повиновања држава ЕЗП које нису чланице ЕУ правилима ЈПС у складу са Споразумом о ваздушном транспорту.³⁵

V Закључна разматрања

Одлука држава чланица ЕУ да успоставе унитарни патент и ЈПС представља велики корак ка унапређењу заштите проналазака у Европи.

33 F. Addor, C. Mund, *нав. дело*, стр. 21.

34 F. Addor, C. Mund, *нав. дело*, стр. 23.

35 F. Addor, C. Mund, *нав. дело*, стр. 23–30.

Споразум ЈПС, на начин на који је конципиран, одговара ЕУ у погледу институционалне структуре и политичке изводљивости. Ипак, њиме није у потпуности загарантована правна сигурност на тлу Европе, јер и даље у заједнички систем решавања патентних спорова нису укључене све земље ЕЗП.

Међутим, покушаји успостављања заједничког система решавања патентних спорова у Европи који су претходили Споразуму ЈПС указују на то да су решења која подразумевају интегрисање свих држава чланица ЕЗП ограничена. Проблем лежи у томе што она подразумевају веома широке концесије, политичке или институционалне природе, на страни бар једног од партнера. Сходно томе, она су неприхватљива било за државе чланице ЕУ било за државе ЕЗП које нису чланице ЕУ.

У том контексту, почетак рада ЈПС подразумева да ће у двадесет пет држава чланица ЕУ важити јединствени поступак решавања патентних спорова што представља напредак у односу на досадашњу ситуацију. Да ли ће у будућности, када и на који начин у овај систем решавања патентних спорова да се укључе све државе ЕЗП, зависи од бројних фактора (политичких, институционалних и др.), те се тако нешто у овом тренутку не може предвидети.

Jelena ĆERANIĆ, PhD

**Assistant Professor at the Faculty of Law University of Banja Luka
Research Associate at the Institute of Comparative Law in Belgrade**

ON THE ESTABLISHMENT OF UNIFIED PATENT LITIGATION SYSTEM IN EUROPE

Summary

The paper deals with the establishment unified patent litigation system in Europe. After introductory notes with regard to the shortcomings of the European Patent Office (EPO) system, the first part of the paper is dedicated to the attempts to establish patent litigation court in Europe that preceded the Agreement on unified patent court. Those are the European Patent Litigation Agreement proposed by EPO and the European and EU patent Court (EEUPC) drafted by the EU. Special attention is devoted to the ECJ Opinion 1/09 finding that EEUPC was not in harmony with the EU treaties. After ECJ Opinion 1/09, the Commission revised the agreement on the creation of the EEUPC according to

the Court's findings and proposed the Unified Patent Court Agreement (UPC). This new agreement, signed in February 2013 by twenty five EU Member States, is presented in the second part of the paper. In the third part the author examines the challenges facing the European Innovation Area with the UPC.

Key words: *European patent, unitary patent, patent litigation, European Union, Unified Patent Court.*